

حضور پژوهشگران دانشگاه‌های علوم پزشکی، آزاد و دولتی شهر اهواز در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت

امیررضا اصنافی: عضو هیأت علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
مریم سلامی: عضو هیأت علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران.
مهدی سیاح برگرد: عضو هیأت علمی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.
سید عابدین حسینی آهنگری*: عضو هیأت علمی، دانشکده‌ی علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران و دانشجوی
دکترای گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور مشهد، مشهد، ایران.

چکیده: پژوهش حاضر با توجه به اهمیت تعامل و مشارکت علمی در محیط وب، و بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی، به بررسی میزان حضور و مشارکت پژوهشگران دانشگاه‌های شهید چمران، علوم پزشکی و علوم و تحقیقات شهر اهواز در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت پرداخته است. این تحقیق با رویکرد علم‌سنجی و با شیوه‌ی آلت‌متریکس انجام شده است. تحقیق حاضر نشان داد که اکثر پژوهشگران سه دانشگاه مهم و عمده‌ی شهر اهواز، یعنی علوم پزشکی جندی‌شاپور، شهید چمران و آزاد، در شبکه‌ی اجتماعی ریسرچ‌گیت حضور فعال دارند و آثار خود را با سایر محققان به اشتراک می‌گذارند. این پژوهش مشخص ساخت که پژوهشگران دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات اهواز، بیشترین میزان حضور و فعالیت را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت داشته‌اند. پژوهشگران باید بتوانند خود را با محیط اطلاعاتی و فناوری جدید سازگار کنند. برگزاری کارگاه‌های آموزشی آشنایی با شبکه‌های اجتماعی علمی و چگونگی بهره‌گیری از آن‌ها می‌تواند در ارتقای سطح علمی پژوهشگران و اعضای هیأت علمی اثربخش باشد.

واژگان کلیدی: شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه آزاد اهواز

***نویسنده‌ی مسؤول:** عضو هیأت علمی، دانشکده‌ی علوم پزشکی آبادان، و دانشجوی دکترای گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور مشهد، مشهد، ایران.

Email: hoseini.abed@gmail.com

مقدمه

سازمان را در به اشتراک‌گذاری دانش، مناسب ارزیابی نمودند. عوامل سازمانی با اشتراک دانش درون‌سازمانی و برون‌سازمانی رابطه‌ی معناداری داشت. بتولی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود دریافتند که از نظر پژوهشگران حوزه‌ی علوم پزشکی در ایران، شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، دارای ویژگی‌ها و قابلیت‌های اساسی برای محققان هستند. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: معرفی و شناسایی محققان، برقراری ارتباط و همکاری با محققان، اشتراک اطلاعات، یافتن اطلاعات، مدیریت منابع و استنادات، روزآمد نگه‌داشتن محقق، رتبه‌دهی به محققان و تنظیمات شبکه. با استفاده از شبکه‌های اجتماعی علمی، به‌خصوص ریسرچ‌گیت، پژوهشگران قادر خواهند بود که بدون محدودیت موضوعی، آثار پژوهشی و یافته‌های علمی و مهارت‌های خود را با سایر پژوهشگران به اشتراک بگذارند. عرفان‌منش، اصنافی و ارشدی (زودآیند) در پژوهشی به بررسی میزان حضور دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی ایران در شبکه‌ی اجتماعی ریسرچ‌گیت با روش آلت‌متریکس پرداختند.

پژوهش آن‌ها نشان داد که پژوهشگران دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، تربیت مدرس، امیر کبیر، دانشگاه آزاد، علوم پزشکی شیراز و صنعتی شریف، بهترین عملکرد را در پایگاه ریسرچ‌گیت داشته‌اند. تحقیق آن‌ها نشان داد که رابطه‌ی معنادار ضعیفی بین استنادهای دریافتی پژوهشگران در پایگاه وب آف ساینس و میزان مشاهده و بارگذاری مقالات آن‌ها در شبکه‌ی ریسرچ‌گیت وجود دارد. محمدی و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود دریافتند که شبکه‌ی اجتماعی مندلی می‌تواند برای کمک به انتقال دانش بین رشته‌های مختلف و در نهایت دریافت استنادهای بیشتر برای مقالات، مورد استفاده پژوهشگران باشد. مک میلان (۲۰۱۲) دریافت که مندلی به کاربران در جهت ارتقای سطح سواد اطلاعاتی آن‌ها کمک می‌کند. ویژگی‌های این شبکه، مشارکت و تعامل بین پژوهشگران را در راستای به اشتراک‌گذاری دانش تسهیل می‌کند. به این ترتیب، پژوهش حاضر با توجه به اهمیت تعامل و مشارکت علمی در محیط وب و بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی، بر اساس شاخص‌های آلت‌متریکس، میزان حضور و مشارکت پژوهشگران دانشگاه‌های شهید چمران، علوم پزشکی جندی‌شاپور و علوم و تحقیقات شهر اهواز را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت مورد بررسی قرار داد.

مواد و روش کار

پژوهش حاضر به‌صورت پیمایشی، با رویکرد علم‌سنجی و با استفاده از روش آلت‌متریکس انجام شده است.

بررسی شبکه‌های اجتماعی که زمان چندانی هم از پیدایش آن‌ها نمی‌گذرد، موضوع مورد علاقه‌ی بسیاری از دانشجویان و پژوهشگران حوزه‌ی علوم ارتباطات اجتماعی است. کاربرد این شبکه‌های نو ظهور در طیف وسیعی از روابط شخصی گرفته تا روابط جهانی، این پدیده را تبدیل به یک سوژه‌ی عمده در پژوهش‌های اجتماعی و رسانه‌ای کرده است. طی سالیان گذشته، پارادایم جدیدی از ارتباطات و تعاملات اینترنتی به وجود آمده است که رسانه‌ی اجتماعی خوانده می‌شود. این رسانه‌ها تعامل بین کاربران را تسهیل کرده است و در حقیقت سکوی جدیدی را برای همکاری و مشارکت بین کاربران ایجاد کرده است. این قضیه سبب شده است که در عصر حاضر بخش قابل توجهی از کاربران وب، از شبکه‌های اجتماعی استفاده کنند. در شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب، کاربران می‌توانند اطلاعات را به‌صورت عمومی یا اختصاصی با دیگران به اشتراک بگذارند. این شبکه‌ها را در یک دسته‌بندی کلی می‌توان به دو گروه عمومی نظیر فیس‌بوک و، توئیتر و نیز تخصصی نظیر: ریسرچ‌گیت، مندلی و آکادِمیا تقسیم‌بندی نمود. شبکه‌های اجتماعی علمی جزو شبکه‌های تخصصی محسوب می‌شوند و می‌توانند قابلیت‌های اساسی را برای فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی محققان ارائه کنند. این نوع از شبکه‌های اجتماعی، مجراهای اطلاع‌یابی را در جهت آموزش، متنوع و گسترده می‌سازند. به‌گونه‌ای که افراد می‌توانند بدون صرف وقت و هزینه جهت رفت‌وآمد برای حضور در محیط آموزشی، با متخصصان و پژوهشگران رشته‌های مختلف در تعامل باشند و اطلاعات و دانش مورد نیاز خود را سریع‌تر و به سهولت به دست آورند.

حریری و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله‌ی خود با عنوان سنجش قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تخصصی وبی فارسی و ارائه‌ی راه‌کارهای مناسب برای بهینه‌سازی این شبکه‌ها در ایران، دریافتند که شبکه‌های کلوب ۲، متخصصان ایران ۳ و دوره ۴ به ترتیب بیشترین میزان مطابقت را با ابعاد و مؤلفه‌های سنجش قابلیت‌های یک شبکه‌ی اجتماعی دارا هستند. نعمتی انارکی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی عوامل سازمانی مؤثر بر اشتراک دانش از دیدگاه اعضای هیأت علمی پرداختند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که حدود ۱۳ درصد اعضای هیأت علمی وضعیت فرهنگ سازمانی، و تنها شش درصد وضعیت ساختار سازمانی را مناسب ارزیابی نمودند. ۱۶ درصد آن‌ها حمایت مدیریت سازمان و حدود ۱۲ درصد راهبردهای

۵-رتبه بندی پژوهشگران مورد بررسی از نظر شاخص های موجود در ریسرچ گیت چگونه است؟

یافته ها

جدول ۱- میزان حضور دانشگاه های مورد بررسی در

شبکه ی علمی ریسرچ گیت

نام دانشگاه	تعداد اعضا	تعداد انتشارات	امتیاز آر.جی	امتیاز اثرگذاری
آزاد واحد علوم و تحقیقات اهواز	۲۰۶۴	۱۹۰۰	۴۸۵۴.۹۳	۱۷۱۵.۶۱
شهید چمران اهواز	۴۹۰	۴۴۵	۱۳۱۹.۲۱	۴۶۷.۹۳
علوم پزشکی جندی شاپور اهواز	۲۵۸	۴۵۵	۱۲۷۵.۳۹	۴۳۳/۲۲

همان طور که در جدول ۱ مشاهده می شود، پژوهشگران دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات اهواز، بیشترین میزان حضور در شبکه ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت را داشته اند. ۲۰۶۴ پژوهشگر عضو در این پایگاه، ۱۹۰۰ اثر علمی خود را در این شبکه ی اجتماعی علمی قرار داده اند. امتیاز آر.جی دانشگاه آزاد اهواز ۴۸۵۴.۹۳ و امتیاز اثرگذاری این دانشگاه، ۱۷۱۵.۶۱ است. فراوانی حضور افراد در این شبکه و بارگذاری انتشارات این افراد، تأثیر مستقیمی بر امتیاز آر.جی و اثرگذاری آن ها دارد. هر چه تعداد اعضای یک دانشگاه یا مؤسسه ی پژوهشی در این شبکه بیشتر باشد، و آن اعضا انتشارات خود را در این محیط به اشتراک گذاشته باشند، امتیازات اثرگذاری و آر.جی آن ها نیز بالاتر خواهد رفت.

جدول ۲- میزان تعاملات پژوهشگران دانشگاه های مورد

بررسی با پژوهشگران دانشگاه های داخل و خارج از کشور

نام دانشگاه	نام دانشگاه داخلی همکار	میزان بارگذاری انتشارات	کشورهای دارای بیشترین میزان بارگذاری
آزاد اهواز	دانشگاه تهران و دانشگاه تربیت مدرس	۴۲۴۶	آمریکه، چین، هند
شهید چمران	دانشگاه تهران و دانشگاه شیراز	۹۱۹	آمریکه، ایران، چین
جندی شاپور	علوم پزشکی تهران، علوم پزشکی اصفهان	۸۰۱	آمریکه، ایران، چین

جدول ۲ نشان می دهد که پژوهشگران دانشگاه های مورد بررسی بیشترین میزان همکاری را با پژوهشگرانی از دانشگاه های تهران، تربیت مدرس، شیراز، علوم پزشکی تهران و علوم پزشکی اصفهان داشته اند. از جدول ۲ چنین بر می آید که بیشترین میزان بارگذاری آثار پژوهشگران دانشگاه های اهواز، متعلق به پژوهشگران دانشگاه آزاد اهواز است. یعنی سایر پژوهشگران، ۴۲۴۶ مرتبه آثار این افراد را بارگذاری کرده اند.

حوزه ی آلمتریکس، به وسیله ی گروهی از محققان اروپایی به منظور بررسی قابلیت توسعه ی شاخص های برای مشخص کردن تأثیر مقالات علمی از طریق وب اجتماعی مطرح شد. این پژوهش، در بازه ی زمانی اواخر تیرماه تا نیمه ی مردادماه ۱۳۹۳ انجام شده است. داده های مورد نظر از شبکه ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت به دست آمده است. ریسرچ گیت یک شبکه ی اجتماعی ویژه برای دانشگاهیان و محققان است که از طریق آن می توان پروفایل شخصی ایجاد کرد، انتشارات خود را فهرست نموده و با سایر پژوهشگران نیز تعامل داشت. این شبکه، شیوه ی جدیدی را برای پژوهشگران به منظور شناسایی انتشاراتشان و ارتباط علمی و تحقیقاتی به محققان ارائه می کند. میزان مشاهده و بارگذاری انتشارات مقالات، می تواند شاخصی برای اثرگذاری این انتشارات باشد (نلوال و همکاران، زودآیند). در پژوهش حاضر، از شاخص های نظیر: تعداد اعضا، میزان انتشارات، میزان بارگذاری های انتشارات، امتیاز آر جی (RG Score) و نمره ی اثرگذاری استفاده شده است. جامعه ی پژوهش، پژوهشگران دانشگاه های علوم پزشکی، شهید چمران و آزاد شهر اهواز است که عضو شبکه ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت هستند، می باشد.

در پژوهش حاضر منظور از امتیاز آر.جی، شاخصی است که با توجه به استفاده از الگوریتم های محرمانه ای با توجه به چهار عامل: تعداد مدارک به اشتراک گذاشته شده، فعالیت محقق در پرسیدن سؤال، فعالیت محقق در پاسخ دادن به سؤالات دیگران و تعداد دنبال کنندگان فعالیت های محقق در پایگاه ریسرچ گیت محاسبه می شود. منظور از نمره ی تأثیرگذاری (Impact Point) مجموع ضریب تأثیر مقالات مجلاتی که اعضای یک دانشگاه یا مؤسسه ی پژوهشی در سایت ریسرچ گیت قرار داده اند. نمره ی تأثیرگذاری یک مؤسسه به تعداد مدارک آن و همچنین به کیفیت مجلات منتشر کننده آن مدارک بستگی دارد (عرفان منش و همکاران، زودآیند).

سؤالات پژوهش

۱- هر یک از دانشگاه های مورد بررسی، چند عضو و انتشارات در پایگاه ریسرچ گیت دارند؟

۲- هر یک از دانشگاه های مورد مطالعه با کدام یک از دانشگاه ها یا مؤسسات پژوهشی داخلی دارای تعاملات پژوهشی هستند؟

۳- انتشارات پژوهشگران دانشگاه های مورد بررسی، بیشتر از سوی کدام کشورها بارگذاری شده است؟

۴- رتبه بندی این دانشگاه ها بر اساس شاخص های آر.جی و نمره ی تأثیرگذاری چگونه است؟

جدول ۴- پژوهشگران فعال دانشگاه آزاد اهواز در شبکه

اجتماعی علمی ریسرچ گیت

نام پژوهشگر	امتیاز آر.جی	تعداد انتشارات	میزان مشاهده انتشارات	میزان بارگذاری انتشارات	میزان استنادات	نمره اثرگذاری
ابراهیم طالبی	۳/۷۱	۴۰	۲k	۲۷۲۱	۱۵	۰/۱۳
محسن هاشمی	۴۳/۶۲	۲۷۶	۳۹k	۷۰۵۱	۴۶۰۶	۸۴۸/۸۵
زینب قصابی	۱/۶۸	۴	۲۰۱	۷۶۱۴	۱	۰/۵۷
رضا قضاغی	۸/۶۹	۱۴	۱k	۳۳۶۹	۱۴	۶/۱۱
بنفشه گرجی	۶/۲۴	۴	۷۷۰	۲۷۵۷	۲	۶/۲۳
حامد رحمانی	۱۲/۲۸	۸	۲۵۱	۱۰	۲۱	۲۰/۶۶
افشاری پیمان	۷/۲۸	۱۵	۴۴۳	۳۶۴۵	۳	۸/۲۳
افضل حسن باقری	۲۳/۱۵	۴۴	۷۷۸	۷۷۲	۴۱	۴۱/۲۳
رامین یوسفی	۰/۳۸	۴	۱k	۵۸۲۶	-	-
	۲۸/۴۸	۶۲	۹k	۵۹۳۵	۱۳۱	۶۵/۱۲

جدول ۴، فعال‌ترین پژوهشگران دانشگاه آزاد اهواز را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت نشان می‌دهد. بیشترین امتیاز آر.جی متعلق به محسن هاشمی با ۴۳/۶۲ امتیاز است. رامین یوسفی با ۲۸/۴۸ امتیاز و پیمان افضل با ۲۳/۱۵ در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. از نظر تعداد انتشارات، محسن هاشمی با ارائه ۲۷۶ اثر علمی در پایگاه ریسرچ گیت، بیشترین میزان انتشارات را داشته است. رامین یوسفی با ۶۲ اثر و پیمان افضل با ۴۴ اثر مرتبه‌های بعدی قرار دارند. از جنبه‌ی میزان مشاهده انتشارات، مقالات محسن هاشمی، رامین یوسفی و ابراهیم طالبی بیشتر مورد مشاهده کاربران قرار گرفته است. از نظر میزان بارگذاری انتشارات، مقالات زینب قصابی، محسن هاشمی و رامین یوسفی بیشترین میزان بارگذاری از سوی کاربران را داشته‌اند. از جنبه میزان استنادات، محسن هاشمی با دریافت ۴۶۰۶ بیشترین میزان استناد را از سوی سایر محققان دریافت کرده است. رامین یوسفی با ۱۳۱ استناد و پیمان افضل با ۴۱ استناد در رتبه‌های دوم و سوم هستند. از جنبه امتیاز اثرگذاری، با امتیاز ۸۴۸/۸۵ بیشترین میزان اثرگذاری را داشته است. رامین یوسفی و پیمان افضل به ترتیب با ۶۵/۱۲ و ۴۱/۲۳ امتیاز در رتبه‌های دوم و سوم از این شاخص هستند. بنابراین در مجموع، جدول ۴ نشان می‌دهد که محسن هاشمی، رامین یوسفی و پیمان افضل بیشترین میزان حضور و فعالیت را در شبکه‌ی علمی ریسرچ گیت به عنوان پژوهشگران دانشگاه آزاد اهواز داشته‌اند.

این جدول، هم‌چنین نشان می‌دهد که پژوهشگران کشورهای ایران، آمریکا، چین و هند بیشترین میزان مراجعه به مقالات پژوهشگران دانشگاه‌های مورد بررسی و بارگذاری آن مقالات را داشته‌اند.

جدول ۳- پژوهشگران فعال دانشگاه علوم پزشکی جندی-

شاپور اهواز در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت

نام پژوهشگر	امتیاز آر.جی	تعداد انتشارات	میزان مشاهده انتشارات	میزان بارگذاری انتشارات	میزان استنادات	نمره اثرگذاری
محمد رضا عباسپور	۱۵/۱۶	۱۸	۴k	۷۰۹۳	۴۰	۱۹/۹۵
زهرا ضیاءم	۱/۵۱	۱	۲۵۸	۱۵۶۵	۰	۰/۸۴
فاخر رحیم	۲۶/۹۷	۱۴۰	۷k	۱۷۰۱	۱۱۳	۳۸/۲۸
محمد علوی	۱۵/۱۵	۵۳	۳k	۱۱۲۲	۸۲	۱۳/۵۹
پروین غابدی	۱۹/۰۲	۲۷	۱k	۶۲۹	۲۱	۲۶/۴۰
اسکندر مقیمی‌پور	۱۳/۰۵	۴۳	۱k	۷۶۱	۲۲	۸/۶۵
حسین نگهبان	۲۸/۰۷	۵۱	۶k	۱۹۱۹	۱۶۵	۷۴/۹۱
علی زارعی	۲۰/۷۴	۴۵	۳k	۹۲۷	۱۲۶	۳۰/۹۹
محمودآبادی	۱۷/۲۶	۲۴	۲k	۵۹۴	۹۲	۲۰/۱۷
نسرین عاقل	۱۰/۳۰	۱۶	۱k	۸۹۳	۳۶	۸/۰۸

جدول ۳ تعداد ده نفر از فعال‌ترین پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت نشان می‌دهد. داده‌های جدول ۲ نمایان می‌سازد که فاخر رحیم با ۱۴۰ مدرک، بیشترین تعداد انتشارات را در شبکه‌ی ریسرچ گیت قرار داده است. محمد علوی با ۵۳ مدرک و حسین نگهبان با ۵۱ مدرک در رتبه‌های دوم و سوم از این شاخص قرار دارند. از نظر امتیاز آر.جی، حسین نگهبان، ۲۸/۰۷، فاخر رحیم، ۲۶/۹۷ و علی زارعی محمود آبادی ۲۰/۷۴ بیشترین میزان امتیاز آر.جی را به خود اختصاص داده‌اند. از لحاظ میزان مشاهده انتشارات، فاخر رحیم، حسین نگهبان و محمد رضا عباسپور در رتبه‌ی اول تا سوم قرار دارند. از نظر میزان استنادهای دریافتی، حسین نگهبان، ۱۶۵، علی زارعی محمودآبادی، ۱۲۶ و فاخر رحیم ۱۱۳ استناد دریافت کرده‌اند. از جنبه‌ی نمره‌ی اثرگذاری، حسین نگهبان با ۷۴/۹۱ امتیاز، فاخر رحیم با ۳۸/۲۸ امتیاز و علی زارعی محمود آبادی با ۳۰/۹۹ امتیاز به ترتیب در رتبه‌ی اول تا سوم قرار دارند. از نظر شاخص میزان بارگذاری انتشارات، مقالات محمد رضا عباسپور، حسین نگهبان و فاخر رحیم بیشتر از سوی کاربران بارگذاری شده‌اند. بنابراین از جدول ۲ چنین می‌توان دریافت که بر اساس شاخص‌های مورد استفاده، حسین نگهبان، فاخر رحیم و علی زارعی محمودآبادی بیشترین میزان حضور و فعالیت را به عنوان پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در پایگاه ریسرچ گیت داشته‌اند.

بحث و نتیجه گیری

انسان، موجودی اهل تعامل و اجتماعی است و به واسطه‌ی همین خصوصیت، سعی دارد تا دایره‌ی فعالیت‌هایش را به واسطه‌ی حضور در اجتماع و تعامل با هم‌نوعان خود گسترش دهد. نمی‌توان تصور کرد که یک انسان منزوی، بتواند به‌تنهایی به فعالیت بپردازد به همین خاطر، وی در طول تاریخ، از تمام ابزارهای ارتباطی جهت تعامل با سایر انسان‌ها بهره برده است. ارتباط علمی نیز یکی از مجراهای ارتباط اجتماعی محسوب می‌شود که طی آن، پژوهشگران و دانشمندان حوزه‌های علمی مختلف، پس از تولید آثار علمی، به انتقال آن به سایر محققان می‌پردازند. داورپناه (۱۳۸۶) به نقل از کالینز بیان می‌کند که دانشمندان فقط از طریق تعامل مستقیم و شخصی می‌توانند دانش ضمنی و مدون ناشده‌ای را که کارشان متکی بر آن بوده مبادله کنند. به این ترتیب وجود شبکه‌ها و حلقه‌های علمی، موجبات پیشرفت علم و به اشتراک‌گذاری دانش را فراهم می‌سازد. با توجه به پیدایش تحولات فناورانه در عرصه‌ی ارتباطات، مجراهای ارتباطی انسان‌ها شکل و ابعاد تازه‌تری را به خود گرفته و فرایند توزیع، انتقال و به اشتراک‌گذاری اطلاعات تسهیل شده است. افراد، معمولاً راهبردهای چندگانه‌ای را برای یافتن اطلاعات در محیط وب به کار می‌برند. یکی از راه‌کارها، بهره‌گیری از جوامع مجازی و شبکه‌هایی است که در آن، افراد اطلاعات تخصصی را با دیگران به اشتراک می‌گذارند. از سوی دیگر، با توجه به اینکه یکی از شاخص‌های اساسی توسعه در هر جامعه، میزان تولیدات علمی محققان آن جامعه است، بحث سنجش این تولیدات در منابع مختلف موضوع مورد نظر بسیاری از پژوهشگران است.

از زمان ایجاد شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت نزدیک به هشت سال می‌گذرد، ولی هنوز پژوهشگران ایرانی به‌طور کامل از قابلیت‌های آموزشی و تحقیقاتی این شبکه بهره نمی‌گیرند. این پایگاه، از آنجایی که صرفاً ویژه‌ی محققان و دانشجویان است، بستری در جهت تعامل بیشتر پژوهشگران جهان و به اشتراک‌گذاری یافته‌های آن‌هاست. تحقیق حاضر نشان داد که اکثر پژوهشگران سه دانشگاه مهم و عمده‌ی شهر اهواز، یعنی علوم پزشکی جندی‌شاپور، شهید چمران و آزاد، در شبکه‌ی اجتماعی ریسرچ گیت حضور فعال دارند و آثار خود را با سایر محققان به اشتراک می‌گذارند. این پژوهش مشخص ساخت که پژوهشگران دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات اهواز، بیشترین میزان حضور و فعالیت را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت داشته‌اند.

جدول ۵- پژوهشگران فعال دانشگاه شهید چمران اهواز

در شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت

نام پژوهشگر	امتیاز آرجی	تعداد انتشارات	میزان مشاهده انتشارات	میزان بارگذاری انتشارات	میزان استنادات	نمره اثرگذاری
منصور زرانژاد	۷/۰۱	۵۴	۲k	۷۷۱۶	۶	۶/۲۲
افشین قنبرزاده	۱۴/۸۱	۴۹	۳k	۱۸۱۸	۳۶۳	۱۲/۵۵
کورش شیرازی	۱۸/۸۶	۳۵	۳k	۳۱۵۷	۱۱۷	۲۲/۷۳
حمید صدیقی	۲۰/۷۱	۳۴	۳k	۳۰۰۱	۱۱۳	۲۵/۲۵
محمد صبائیان	۲۱/۲۱	۴۶	۲k	۱۱۲۰	۵۶	۳۸/۹۳
افراسیاب رهنما	۱۱/۱۱	۱۲	۲k	۱۲۶۵	۴۳	۱۲/۸۱
محمدرضا دیر	۱۷/۴۹	۳۴	۲k	۱۱۹۳	۳۰	۲۱/۳۱
رسول غلامزاده	-	۵	۴۹۱	۱۲۷۹	-	-
مرجان نادران	۶/۳۹	۱۲	۸۴۶	۲۱۷	۱۰	۴/۰۱

جدول ۵، فعال‌ترین پژوهشگران دانشگاه شهید چمران اهواز را در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت نشان می‌دهد. از جنبه‌ی امتیاز آرجی، محمد صبائیان با ۲۱/۲۱ امتیاز، حمید صدیقی با ۲۰/۷۱ امتیاز و کورش شیرازی با ۱۸/۸۶ امتیاز دارای بیشترین امتیاز آرجی هستند. از این جدول چنین بر می‌آید که از نظر فراوانی انتشارات در پایگاه ریسرچ گیت، منصور زرانژاد با ۵۴ اثر، افشین قنبرزاده با ۴۹ اثر و محمد صبائیان با ۴۶ اثر افرادی هستند که بیشتر، تعداد آثار خود را در ریسرچ گیت بارگذاری کرده‌اند. بررسی‌ها نشان داد که آثار افشین قنبرزاده، کورش شیرازی و حمید صدیقی بیشتر از سوی کاربران مشاهده شده‌اند. از جنبه‌ی شاخص میزان بارگذاری انتشارات، منصور زرانژاد، کورش شیرازی و حمید صدیقی در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. از نظر شاخص میزان استنادات، افشین قنبرزاده با ۳۶۳ استناد، کورش شیرازی با ۱۱۷ استناد و حمید صدیقی با ۱۱۳ استناد در رتبه‌های اول تا سوم هستند. از جنبه‌ی شاخص نمره‌ی اثرگذاری، محمد صبائیان با ۳۸/۹۳ امتیاز، حمید صدیقی با ۲۵/۲۵ امتیاز و کورش شیرازی با ۲۲/۷۳ امتیاز پژوهشگران برتر دانشگاه شهید چمران اهواز در پایگاه ریسرچ گیت هستند. در مجموع، بررسی‌ها نشان می‌دهد که حمید صدیقی، محمد صبائیان، کورش شیرازی، افشین قنبرزاده و منصور زرانژاد از پژوهشگران فعال دانشگاه شهید چمران اهواز در شبکه‌ی اجتماعی علمی ریسرچ گیت هستند. از طرف دیگر در این پژوهش، بررسی‌ها نشان داد که پژوهشگران دانشگاه‌های مورد بررسی، در نگارش مقالات خود، بیشترین میزان همکاری علمی را با پژوهشگرانی از کشورهای آمریکا، استرالیا، کانادا، کره جنوبی، تایلند، اسپانیا، مراکش، فرانسه، ایتالیا، نیجریه، مالزی، آلمان، هندوستان، مکزیک، و ونزوئلا داشته‌اند.

References

- Nazari, M, Batool, Z 2013, A survey on academic social networks capabilities for application in research activities of Iranian medicine scholars, in *Presented in The first National Congress on Library and Society*, Kerman, I.R.
- Batool, Z 2013, Capabilities on Research Gate Social Network for Scholar, *Science and Technology Discourse*, Vol. 2, No.1, Pp.59-68.
- Davarpanah, M.R 2007, *Scientific Communication: Information need and Information seeking behavior*, Tehran, Dabizesh.
- Erfanmanesh, M.A, Asnafi, A.R, Arshadi, H in press, Iranian Universities and research institutions in Research Gate: Altmetrics study, *Epistomolgy Quarterly*.
- Nemati Anaraki, L, NooshinFard, F 2014, Effective Organizational Factors in Knowledge Sharing from the Viewpoint of Faculty Members, *Journal of Health Administration*, Vol.17, No. 56, Pp.65-79.
- Madhusudhan, M 2012. Use of social networking sites by research scholars of the University of Delhi: A study, *International Information & Library Review*, Vol. 44, No. 2, Pp.100-113.
- Mohammadi, E, Thelwall, M 2014, Mendeley readership altmetrics for the social sciences and humanities: Research evaluation and knowledge flows, *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, Available from: <http://cba.scit.wlv.ac.uk/~cm1993/papers/Ehsan Mendeley Altmetrics.pdf> (Retrieved 8 June 2014).
- Thelwall, M, Kousha, K, in press, ResearchGate: Disseminating, communicating and measuring scholarship ? , *Journal of the Association for Information Science and Technology*, Available at: <http://www.cit.wlv.ac.uk/~cm1993/papers/researchGate.pdf> (Retrieved 9 Jun 2014).
- به طوری که ۲۰۶۴ پژوهشگر عضو در این پایگاه، ۱۹۰۰ اثر علمی خود را در ریسرچ گیت قرار داده‌اند. امتیاز آر.جی دانشگاه آزاد اهواز ۴۸۵۴/۹۳ و امتیاز اثرگذاری این دانشگاه، ۱۷۱۵/۶۱ است. این امر نشانگر توجه پژوهشگران دانشگاه‌های مورد بررسی به استفاده از ابزارهای ارتباطی علمی و نوین در جهت تعاملات و همکاری‌های تحقیقاتی، آموزشی و علمی با سایر محققان است. البته این نکته قابل ذکر است که امتیاز آر.جی فقط منحصر به میزان بالای انتشارات یا مشاهده‌ی آن‌ها توسط سایر کاربران دیگر نیست. بلکه میزان فعالیت‌های متعدد محقق نظیر پرسش و پاسخ با سایر کاربران در این پایگاه، افزودن مهارت‌های تخصصی به صفحه‌ی شخصی و نظایری از این قبیل، می‌تواند موجب افزایش امتیاز آر.جی محققان گردد. باید توجه داشت که در عصر جدید آموزش و پژوهش، وب‌گاه‌های شبکه‌های اجتماعی علمی نظیر: آکادمیا، ریسرچ گیت و مندلی، نقش اساسی در آموزش و توسعه‌ی پژوهش دارند. این شبکه‌ها، امکان ارتباط و تعامل پژوهشگران را فراهم می‌سازد و به آن‌ها اجازه می‌دهد تا برون‌داده‌های پژوهشی خود را از طریق این شبکه‌ها به اشتراک بگذارند. میلیون‌ها کاربر، عضو این شبکه‌ها هستند و به راحتی می‌توانند از این طریق، نیازهای اطلاعاتی خود را تأمین نمایند، به این ترتیب مسیر اطلاع‌یابی پژوهشگران دچار تحولی اساسی شده است و دیگر آن‌ها محدود به فضاهای محیط‌های آموزشی و کتابخانه‌ها یا موتورهای کاوش نیستند. پژوهشگران باید بتوانند خود را با محیط اطلاعاتی و فناوری جدید سازگار کنند. برگزاری کارگاه‌های آموزشی آشنایی با شبکه‌های اجتماعی علمی و چگونگی بهره‌گیری از آن‌ها می‌تواند در ارتقای سطح علمی پژوهشگران، اعضای هیأت علمی و حتی دانشجویان اثربخش باشد. در نهایت پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزشی کوتاه مدتی برای دانشجویان و اعضای هیأت علمی به منظور آشنایی آن‌ها با انواع شبکه‌های اجتماعی علمی و معرفی کارکردهای آموزشی و پژوهشی این شبکه‌ها به منظور هدایت مسیر اطلاع‌یابی این افراد، برگزار گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که در پژوهش دیگری، میزان حضور پژوهشگران دانشگاه‌های اهواز در شبکه‌های اجتماعی مندلی و آکادمیا بررسی و با نتایج پژوهش حاضر مقایسه گردد.

**Presence of Ahavz Universities (Medical Science, Azad and Governmental)
Scholars Iranian Library and Information Science Scholars in Academic
Social Network: Research Gate**

Amir Reza Asnafi¹

Maryam Salami²

Mehdi Sayyah Baragard³

Seyed Abedin Hosseini Ahangari^{4,*}

^{1:} Faculty member, Information Science and Knowledge department Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

^{2:} Faculty member, Information Science and Knowledge department, Payam E Noor University, Tehran, Iran.

^{3:} Faculty member, Ahvaz Jundishapur University of medical sciences, Ahvaz, Iran.

^{4:} Faculty member of Abadan school of medical sciences, Abadan, Iran & PhD candidate of Information Science and Knowledge Department of Payam E Noor University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Abstract: Due to the importance of scientific collaboration and interaction, and using social networks, present research was conducted to investigate on the scholars participation ,at Ahvaz Universities including Medical Science, Azad and Governmental, in Research Gate seen as an academic social network. In current study, Scientometrics approach and Altmetrics method were used. Findings indicated that most scholars of 3 main and important universities in Ahvaz named JundiShapur Ahvaz, Shahid Chamran Ahvaz and Azad werer active in Research Gate and shared their works with others scholars. This paper revealed that scholars of Ahvaz Azad University (Science and Research Unit) had the highest presence and action in the Research Gate. Accordingly, Scholars must adapt themselves with new technologies and information ground, moreover, establishing some workshops for scholarsand faculty members to make them familiar with academic social networks and to use them can increase their scientific status.

Keywords: Academic social networks, Research Gate, JundiShapur, Ahvaz University, Shahid Chamran, Ahvaz Azad University.

***Corresponding author:** Faculty member of Abadan school of medical sciences, Abadan, Iran & PhD candidate of Information Science and Knowledge Department of Payam E Noor University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Email: hoseini.abed@google.com